

Лабораторна робота №10. Визначення константи дисоціації саліцилової кислоти

Ульяницький Олександр

11 лютого 2010 р.

Анотація

Для визначення константи дисоціації саліцилової кислоти проводять рН-метричне титрування розведеного розчину саліцилату натрію розведеним розчином HCl у присутності 3 М $NaCl$ як фонового електроліту. При розрахунках використовують концентрацію H^+ , яку знаходять із залежності рН 3 М розчину $NaCl$ від концентрації введеної в нього сильної кислоти.

Прилади, реактиви, посуд

1. Склоаний рН-метричний індикаторний електрод.
2. Розчин $NaHSal$, $1 \cdot 10^{-2}$ М в 3 М $NaCl$.
3. Розчин HCl , $1 \cdot 10^{-2}$ М у 3 М $NaCl$.
4. Розчин $NaCl$, 3 М.
5. Піпетка на 20 мл. 2 шт.

Порядок виконання роботи

Включити рН-метр за 10 – 15 хв. До початку вимірювань.

В стакан наливають 20 мл. нейтрального 3 М розчину $NaCl$, занурюють склоаний індикаторний електрод та електрод порівняння, і титрують стандартним розчином HCl в 3 М $NaCl$. Розчин кислоти вводять у наступних кількостях, мл: 0,5 0,5 1,0 2,0 4,0 4,0 4,0.

Будують калібрувальний графік в координатах “рН — $[H^+]$, М”, вважаючи, що $[H^+]$ дорівнює загальній концентрації HCl , введений у кожній точці. Визначають нахил знайденої прямої.

Наливають в стакан 20 мл $1 \cdot 10^{-2}$ М розчину $NaHSal$ в 3 М $NaCl$. Вимірюють рН вихідного розчину.

Далі, мірною піпеткою додають 20,0 мл $1 \cdot 10^{-2}$ М розчину HCl в 3 М $NaCl$ порціями по 2 мл. Кожен раз вимірюють рН після встановлення сталого значення.

Результати заносять у таблицю (Табл. 2).

Будують калібрувальний графік в координатах “рН — V_{HCl} ”. З отриманої залежності знаходять рН при $V_{HCl} = 10$ мл ($pH_{1/2}$). При цьому значенні

pH половина саліцилат-іонів присутня у вигляді однозарядних іонів $HSal^-$, які знаходяться в рівновазі з H_2Sal та H^+ . Концентрацію H^+ при $pH_{1/2}$ позначимо $[H^+]_{1/2}$, цю величину визначають з першого графіку.

Розраховують концентраційну константу дисоціації H_2Sal :

$$K_{a1} = \frac{[HSal^-] \cdot [H^+]}{[H_2Sal]} = \frac{(5 \cdot 10^{-3} + [H^+]_{1/2}) \cdot [H^+]_{1/2}}{5 \cdot 10^{-3} - [H^+]_{1/2}}$$

Знаходять значення константи з трьох визначень і продяють статистичну обробку.

Результати

Табл. 1: Таблиця залежності pH розчину 3 М $NaCl$ при додаванні HCl з концентрацією $1 \cdot 10^{-2}$ моль/л

V_{HCl} , мл	$[H^+]$	$\lg[H^+]$	pH
0,0	0,000000	—	6,32
0,5	0,000244	3,61	4,13
1,0	0,000476	3,32	3,38
2,0	0,000910	3,04	2,90
4,0	0,001670	2,18	2,50
8,0	0,002860	2,54	2,25
12,0	0,003750	2,43	2,04
16,0	0,004440	2,35	1,99

Табл. 2: Таблиця залежності зміни pH $1 \cdot 10^{-2}$ $NaHSal$ при додаванні $1 \cdot 10^{-2}$ М HCl

V_{HCl} , мл	pH ₁	pH ₂	pH ₃
0,0	6,34	6,26	6,22
2,0	3,74	3,73	3,72
4,0	3,36	3,34	3,34
6,0	3,13	3,12	3,12
8,0	2,96	2,96	2,96
10,0	2,84	2,83	2,83
12,0	2,73	2,72	2,72
14,0	2,63	2,63	2,62
16,0	2,55	2,54	2,54
18,0	2,47	2,47	2,47
20,0	2,41	2,41	2,40

З отриманих залежностей знаходимо $[H^+]_{1/2}$, що відповідно дорівнюють 0,0010139; 0,0010257; 0,0010257. Розраховуємо константи дисоціації: $K_1 = 1,53 \cdot 10^{-3}$; $K_2 = K_3 = 1,56 \cdot 10^{-3}$ моль/л. Так як Q_{12} менше за $Q_{\text{крит}}$ то ні одне визначення не випадає.

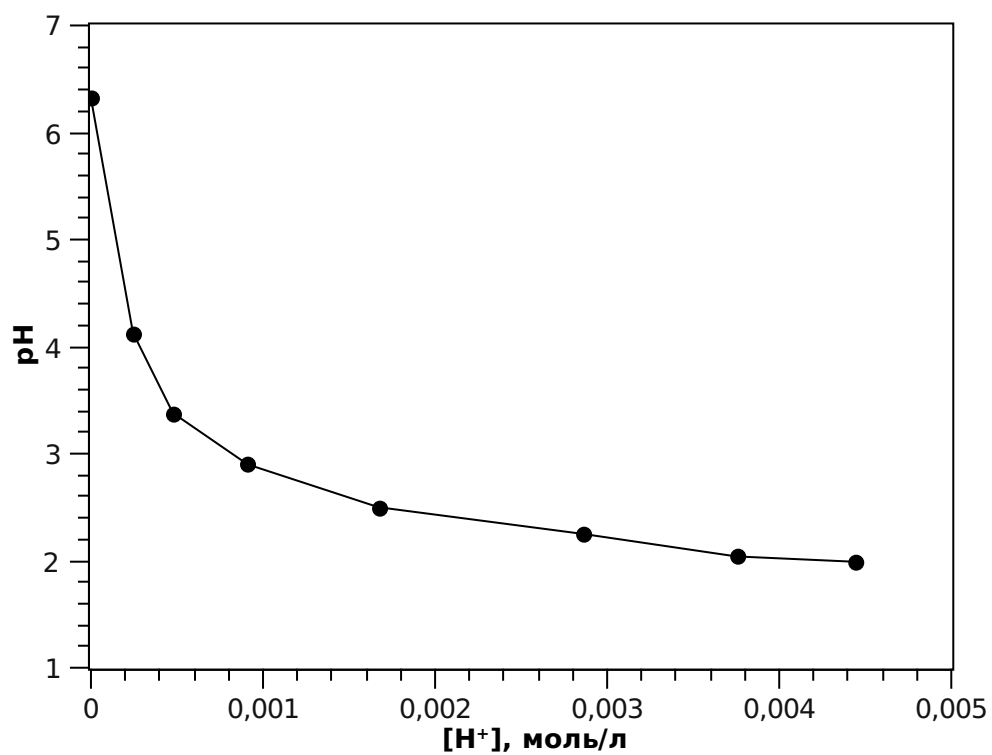

Рис. 1: Калібрувальний графік залежності рН розчину 3 М $NaCl$ від концентрації у розчині H^+ при додаванні HCl $C = 1 \cdot 10^{-2}$

Табл. 3: Статистична обробка результатів визначення константи дисоціації саліцилової кислоти при $P = 0,95$, $n = 3$

$K_{\text{дис}}, \text{ моль/л}$	$\langle x \rangle$	S^2	S	S_x	Δx
$1,53 \cdot 10^{-3}$	$1,55 \cdot 10^{-3}$	$3 \cdot 10^{-10}$	$1,73 \cdot 10^{-3}$	$1 \cdot 10^{-5}$	$4,3 \cdot 10^{-5}$
$1,56 \cdot 10^{-3}$					
$1,56 \cdot 10^{-3}$					

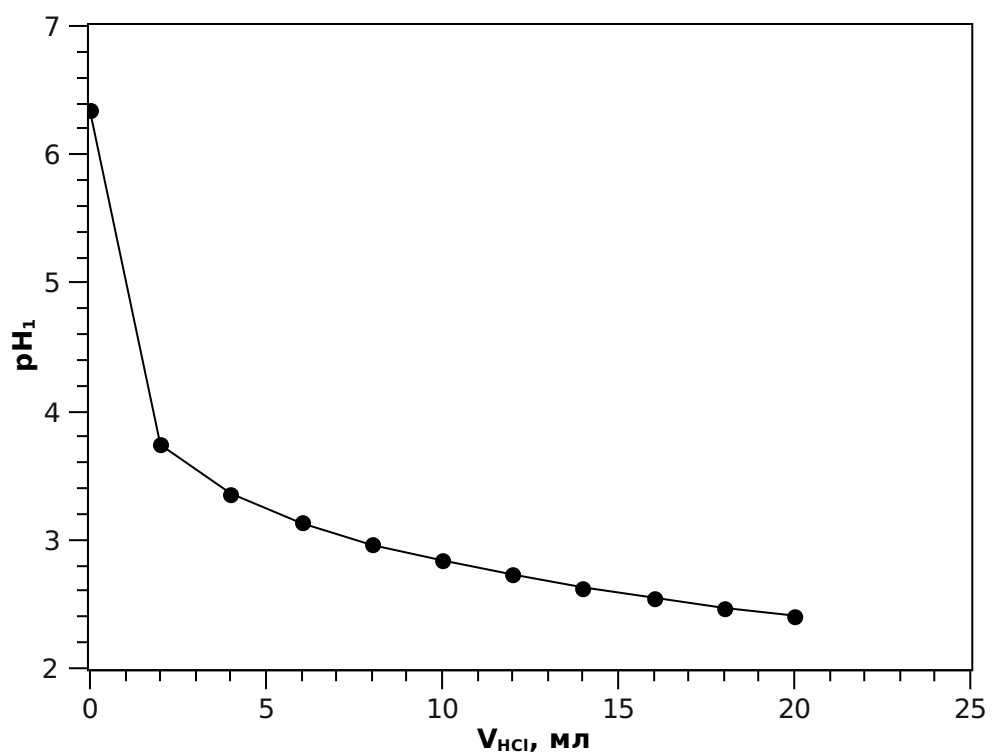

Рис. 2: Калібрувальний графік залежності рН розчину 10^{-2} М $NaHSal$ в 3 М $NaCl$ від кількості доданої 10^{-2} М HCl (дослід 1)

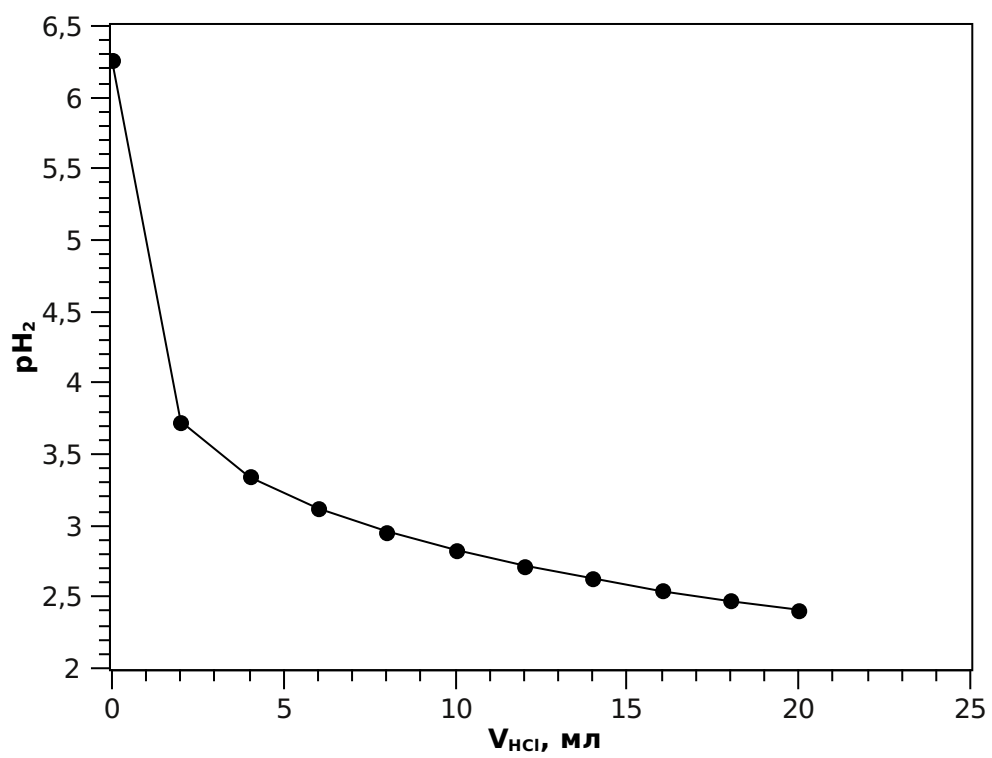

Рис. 3: Калібрувальний графік залежності рН розчину 10^{-2} М $NaHSal$ в 3 М $NaCl$ від кількості доданої 10^{-2} М HCl (дослід 2)

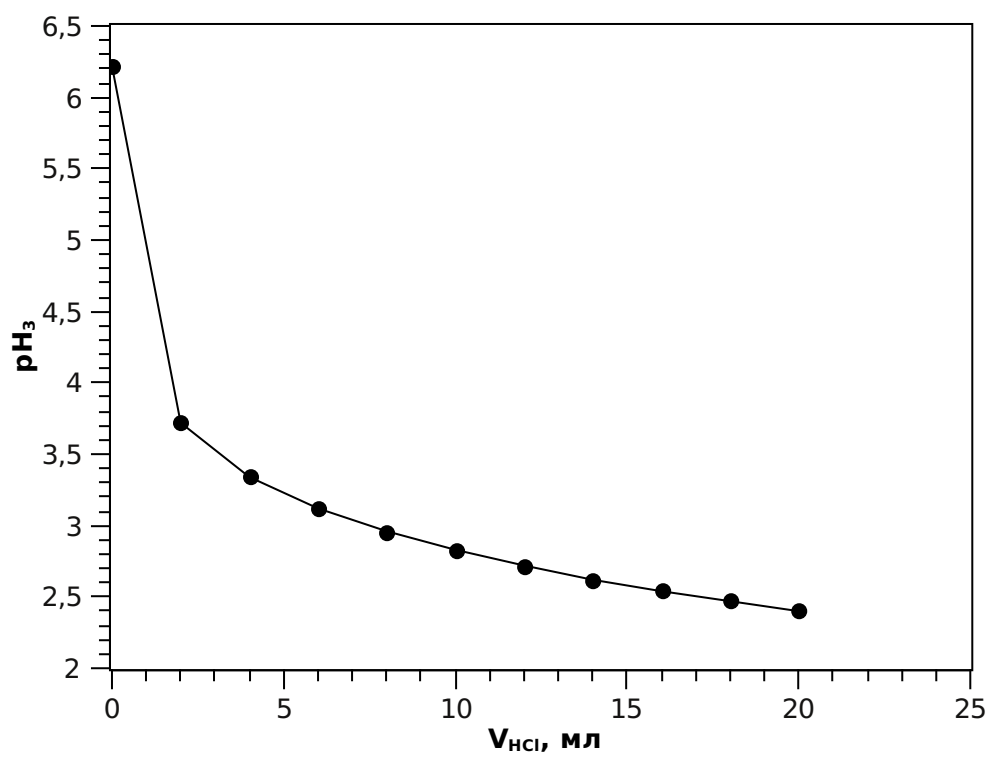

Рис. 4: Калібрувальний графік залежності рН розчину 10^{-2} М $NaHSal$ в 3 М $NaCl$ від кількості доданої 10^{-2} М HCl (дослід 3)

Висновок

Було визначено, що константа дисоціації саліцилової кислоти знаходиться у діапазоні $1,55 \cdot 10^{-3} \pm 4 \cdot 10^{-5}$ моль/л.